

grund af sit handicap, er så aktiv, at der er behov for at hindre egne dispositioner, eller fordi der er behov for at beskytte den pågældende mod at blive udnyttet af omgivelserne. Behovet kan også opstå, hvis der er risiko for kolliderende retshandler. Udvalget har vurderet, at det kun er en begrænset gruppe blandt værgemålene, hvor fratagelse af den retlige handleevne kommer på tale, jf. betænkningen side 117. Udvalget har samtidig understreget, at handleevnefratagelse primært tilsigter at beskytte den svage og i mindre grad sker af hensyn til omverdenen. Hensynet til omverdenen har imidlertid bevirket, at udvalget har foreslået, at det ikke skal være muligt at begrænse værgemål af denne art til bestemte økonomiske forhold eller aktiver, og Justitsministeriet er enig i, at en sådan løsning næppe vil kunne fungere i praksis.

Personer, der fratages den retlige handleevne efter lovforslagets § 6, er umyndige. Dette indebærer bl.a., at de pågældende i vidt omfang ikke selv kan råde over deres formue eller forpligte sig ved retshandler.

Værgemål med fratagelse af den retlige handleevne vedrørende økonomiske forhold svarer i øvrigt i høj grad til den eksisterende formueretlige umyndiggørelse og skal ligeledes tinglyses.

4.4.2. Fratagelse af handleevne vedrørende personlige forhold

Udvalget har overvejet, om der – som en parallel til fratagelse af den retlige handleevne efter § 6 – burde foreslås mulighed for fratagelse af handleevnen vedrørende personlige forhold. Spørgsmålet er af interesse i de tilfælde, hvor den, der er under personligt værgemål, verbalt eller på anden måde giver udtryk for modstand mod en påtænkt ændring af de personlige forhold, f.eks. udviser modstand mod at komme på plejehjem.

Et flertal i udvalget (9 medlemmer) er af den opfattelse, at en regel om fratagelse af rådighed over personlige forhold ikke bør søges gennemført.

Afgørende for flertallets holdning har bl.a. været, at rådighedsfratagelse vedrørende personlige spørgsmål på væsentlige punkter adskiller sig fra rådighedsfratagelse i økonomisk henseende. Flertallet har i den forbindelse henvist til, at en regel om rådighedsfratagelse vedrørende personlige forhold ikke som en fratagelse af den retlige handleevne vil have lovregulerede retsvirkninger i forhold til medkontrahenter. Ved de personlige spørgsmål vil en fratagelse af handleevnen kun give værgen en fuldmagt over for myndighederne til at anmode om bistand til gennemtvingelse af værgens beslutninger, men i øvrigt ikke have retlig betydning.

Flertallet har endvidere henvist til, at en regel om rådighedsfratagelse vedrørende personlige forhold vil være i strid med regler på andre retsområder, hvor også inhabile tillægges selvbestemmelses- og rådighedsret, så langt deres evner rækker. Særlig vægt har det, at værgens samtykke ikke er fundet til

strækkelig til at legitimere tvangsindgreb i de tilfælde, hvor lovgivningsmagten har taget stilling til problemet, nemlig vedrørende indlæggelse på psykiatriske hospitalsafdelinger.

Endelig har udvalgets flertal henvist til, at en række retssikkerhedsmæssige overvejelser taler imod at indføre en adgang for værgen til at træffe afgørelser, som den, der er under værgemål, modsætter sig. Således vil en værges beslutning om anvendelse af tvang eller andre fysiske foranstaltninger formentlig være omfattet af bestemmelsen i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, hvorefter ingen må berøves friheden, undtagen i visse nærmere angivne tilfælde og i overensstemmelse med den ved lov foreskrevne fremgangsmåde. Det følger endvidere af denne bestemmelse, at frihedsberøvelse efter den pågældendes anmodning skal kunne efterprøves af en uafhængig domstol. Det må derfor antages, at der ikke er mulighed for at gennemtvinge værgens beslutning over for den, der er under værgemål, uden at der gives denne adgang til domstolsprøvelse.

Flertallet i udvalget har således lagt vægt på, at den pågældende forbliver hovedpersonen, uden at der gennem værgemålsinstituttet gives mulighed for begrænsninger i den personlige rådighed. Hvis der på enkelte områder måtte vise sig behov herfor, må dette efter udvalgets opfattelse overvejes særskilt i forhold til de respektive retsområder.

Et mindretal i udvalget (1 medlem) har fundet, at der også bør indføres en regel om rådighedsfratagelse vedrørende personlige forhold, jf. § 6 a i lovudkastet i betænkningen.

Baggrunden for mindretallets standpunkt er bl.a., at der for visse personer, der er sindssyge, er behov for en værge, der kan varetage deres tarv ved at træffe beslutning også mod de pågældendes ønske. Dette gælder f.eks. afgørelser om flytning til plejehjem, som den svage modsætter sig, men som kan være nødvendig for at give den fornødne omsorg. Det ville også være hensigtsmæssigt, hvis personale på institutioner kunne få værgens accept til at tilbageføre den svage til institutionen.

Mindretallet har anført, at der under retssager om personlig handleevnefratagelse nøje burde tages stilling til, hvilke områder et værgemål skal omfatte, og at betingelserne i artikel 5 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention dermed ville være opfyldt. Mindretallet har tilføjet, at der formentlig yderst sjældent, om nogen sinde, vil være behov for politiets eller fogedens bistand.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 119 – 122.

Justitsministeriet er enig med mindretallet i, at det ikke kan udelukkes, at der er tilfælde, hvor der af hensyn til omsorgen for den svage kan være behov for at træffe beslutninger vedrørende personlige forhold og gennemføre sådanne beslutninger mod den pågældendes vilje. Det ville f.eks. kunne tænkes, at det i enkeltstående tilfælde vil kunne forekomme ri-